

Wass Albert emléktúra Astorban és Marosvécsen

Astor, a közép floridai kisváros nemcsak otthont adott Wass Albertnek, de temetője csendes pihenőhelyül szolgál, ahol az író porainak egy része nyugszik. Tavaly tavasszal felkerestem az író házat és sírhelyét. Néhány hónap múlva Marosvécsre is ellátogattam, és ott is leróttam tiszteletemet Wass Albert emléke előtt.

Astor Park csendes kisváros. Itt élt és alkotott az író közel öt évtizedet át. Éppen így képzeltem el mindent. Vadregényes erdő veszi körül a házat. Őseredeti állapotában található a természeti környezet. Pálmafák, tropikus bokrok, buja örökzöld növények sokasága mindenütt. A bambusz nád és a ciprusfákat az író ültette. Mind hatalmasra nőttek. Ő adta az „utca” nevét: az ott élő cédrusfák miatt „Cedarcrest” lett a neve. A ház mellett még látható kertjének elvadult képe. Valaha rózsát, tulipánt ültetett, paradicsomot, hagymát, répát és zöldséget termesztett. Magyar paprikával is kísérletezett, de a forró éghajlat miatt nem sok sikerrel járt a fáradozása.

Áhítattal léptem be a házba, mely éppen átalakítás alatt állt. Megálltam az író dolgozószobája közepén, ahol klasszikus regényeit és novelláit megalkotta. A szoba üresen állt. Ugyanaz a tapéta a falon és parketta a padlón. Csak az íróasztal hiányzik a lámpával és az ódon magyar-betűs írógép, amely Erdélytől Németországon át haláláig kísérte a bujdosó író. Az író dolgozószobájának három ablaka három különböző festői környezetre nézett. Egyik ablakból a pázsitos fű és a virág övezte kertre látott. A középső ablak saját sétáló kertjét látta. Hányszor rózta az ösvényeket kedvenc kutyáival és macskáival! A harmadik ablak az erdők, a végtelen természet és a vadzajok világát tárta elé. Az erdők, a napfénytől csillogó vizek, a lápok és a mocsarak végtelenül gazdag és eleven élővilága segített elragadni az író képzeletét. Percekig álltam csendben az ihletés helyén. Templom volt számomra a hely, a teremtés színhelye, ahol életre keltek a mondák, a regék, a történelem tényei és a tündéri mesevilág. Egyik az író emlékezetéből, másik a színes alkotói fantáziájából.

Aztán abban a szobában időztem, ahol bevégeződött Wass Albert földi életútja. Tragikus emlék lengte körül ezt a szobát. Az emberi sors fájdalma és a mulandóság terhe, az öregséggel járó keserves hanyatlás, a testi erőtlenség, a veszteségek és csalódások, de különösen annak az élettársnak az árulása, akinek a nevét a család soha nem veszi a szájára. Csendes fohász volt a szívemben. A titkok az Úréi, akinél van az irgalom és a megbocsátás. Az ő szeretetében nyugszik az, aki itt élt és alkotott, szeretett és sokat szenvedett. Legyen áldott az emléke!

Ellátogattam a Szent János (St. Johns) folyó partjára, ahova ezernyi szép emlék kötötte az író. Ezt a kedvenc folyóját azért szerette, mert természeti csoda és történelmi híresség. Fordítva folyik: délről északra. Ez emlékeztette az erdélyi sorsra, ami nem a megszokott mederben folyt, de mint ahogy az életért küzdő, akadályokat legyőző természetre utal a folyó élete, úgy az erdélyieké is. Amint a lemenő nap sugarait a széles folyó víztükrében figyeltem, váratlanul megjelent egy sólyom a folyó felett és rátelepedett egy magas fára, ahol az író gyakran megpihent.

Megálltam a postahivatal előtt. Ide mindennap jött az író, mert postafiókja megtelt levelekkel és innen adta fel leveleit és könyvcsomagjait Amerika-szerte és Európába. Egy imát mondtam nemzetünkért a helyi baptista templom előtt, ahol 9 éve az írótól végső búcsút vettünk családjá és barátai társaságában.

Abban a családi házban tértem nyugovóra, ahol Wass Albert gyakran megfordult: szívesen járt oda vadászni. Ez a ház Ocala mellett található, egy kastélyszerű családi ház, amely a déli tradíciókat viseli magán. A kandalló mellett csendes beszélgetéssel telt az este a vendéglátó Sanborn családdal. Anne asszony, Elizabeth McClain lánya 46 éven át ismerte és

tisztelte az író, és haláláig gondoskodó szeretettel viseltetett iránta. Megható történetek kerültek elő az emlékek tárházából.

Néhány hónap múlva Nagyvárad és Kolozsvár érintésével Marosvásárhelyen jártam és onnan Szászrégenbe és Holtmarosra látogattam. Ekkor kerestem fel az emlékhelyet, Wass Albert sírját Marosvécsen. Nincs tábla, nincs útbaigazító jelzés. Mégis minden zarándok rátalál az eldugott emlékhelyre. A fogyatékosokat ápoló otthon a néhai Kemény kastélyban kontraszt és bizarr jelen szemben a múlttal a megszentelt történelmi színhelyen. A letűnt idők dicső legendáiról csak a falak tudnának beszélni. Wass Albert sírja csendesen és türelmesen várja a látogatókat. És nem hiába várja. Friss virágok és nemzeti szalagos koszorúk lepik el a márványtáblás sírkövet. Az író nyughelye olyan szelíden kínálja a békességet, emberséget és tiszteletet, hogy az szinte parancsoló. Valami más is megérinti az embert a megszentelt helyen. Az író porai otthoni földben találtak nyugalmat. Ide vágott és kívánsága ezer akadályt legyőzve teljesült. Ezért, nyughelyét körülveszi az a méltóság és elszántság, amellyel harcolt a magyar létért egész életében. Még halálában is ezért harcol. A nemzete felemelkedéséért. Sokáig tart ez a harc. Még nincs győzelem. Az igazságot földre tiporja a gaz önkény. Az ártatlant bűnösnek mondja a törvénykezés és a koholt vádat igazságtalan ítélettel megerősíti. Hol vagy Európa?

Nekünk magyaroknak szükségünk van ereklyékre. Ahogy Szent István jobbját ezer éven át őriztük – megtartó erő, hogy hőseink szelleme előtt tisztelgünk. Kellenek a nemzeti kegyelethelyek. Wass Albert új szobrát szentelik hamarosan, ez lesz talán a tizenkettedik Magyarországon. 2008-ban készülünk az író születésének 100. és halála 10. évfordulójára. Mindez azt mutatja, hogy Wass Albert szelleme és öröksége elevenen él.

Miami, 2007 május 11.